

Högtidstal 2008

När alla Knutsbröder och Knutssystrar samlats och Högtidsstämman tagit sin början håller Åldermannen sitt Högtidstal som för våra gamla medeltida Knutsgilles traditioner vidare till kommande generationer, med högtid, glädje och fest, präglad med stil och tradition.

"Åldermannaskifte

(Avgående Åldermannen Inge Stoltz inleder högtidstalet)

Kära Bröder och Systrar, Ärade Gäster. Vi har nu kommit till den punkt i agendan då Gillets nye Ålderman skall installeras i sitt ämbete. Men innan Jag gör detta vill Jag och min Oldfru Britt säga några ord och framföra vårt tack för alla underbara Åldermanna- och Oldfruår.

För det första, så har vi själva begärt att få bli befriade från våra uppdrag, så ingen skall tro att vi blivit avskedade eller uppmanade att avgå, vilket är populärt idag inom vissa kretsar. Vi recipierade i Gillet 1975 och det har varit en fantastisk resa vi gjort i Knuts-gillessammanhang med massor av upplevelser. Redan 1980 blev vi engagerade i Knutsgillet med olika uppdrag. För att klara av uppgifter i Knutsgillet, med så mycket av historia, ceremoniel och personuppgifter, måste man ha hjälp. Vi har haft två underbara mentorer, Claes och Dagmar Munck af Rosenschöld, som alltid ställt upp för oss med råd och hjälp.

Sedan är vi också mycket tacksamma över alla vänner vi fått genom våra besök i alla våra syskongillen genom åren. Tack för alla trevliga fester och tack för ett givande sam-arbete för Gillenas gemensamma frågor. Vi är glada över att se så många av Er här idag. Ni har alla varit helt underbara och vi tycker att tonen och umgänget mellan de olika Gillena har blivit öppnare, enklare och mer kamratlig genom åren. Tack alla och vi ber Er, vidarebefordra vårt tack och våra hälsningar till Era Gillen.

Britt och Jag vill också passa på att säga tack till alla våra medarbetare i Styrande Råd och Tjänstemän och till sångkören Divertimento. Utan Era insatser och Er hjälp hade vi inte nått de framgångar vi haft tillsammans med vårt Knutsgille. Det har varit underbart fina år vi fått uppleva tillsammans.

Sedan till sist vill vi tacka alla Er, Bröder och Systrar, för alla de underbara tillfällen vi haft tillsammans vid Högtidsstämmor, Papegoyeskjutningar och Adventsmässor.

Britt och Jag har haft en målsättning, att Ni alla skall känna Er välkomna, bli lika behandlade, få ett vänligt bemötande, känna glädje och gemenskap. Detta är något som präglar vårt Gille idag och Britt och Jag har en önskan om att detta alltid må fortsätta.

Det är Ni som är Knutsgillet. Tack alla!

(alla står upp)

Här kommer jag att skriva in de ord som jag kommer att säga till Dig Lennart, när jag installerar Dig som Ålderman.

(Lennart tar över)

Kära Bröder och Systrar, Ärade Gäster , Mina Damer och Herrar.

Gaudeamus omnes in Domino,
dium festum Celebrantes in honore Sancti Kanuti,
Gloria Sancti Kanuti.

Låt oss glädja oss i Herren,
med att fira festdagen till ära för Sankt Knut,
Ära vare Sankt Knut.

Detta är den sång som alltid inleder och avslutar vår Högtidsstämma. Sången ingår i Sankt Knut Lavard-liturgien och framfördes för första gången i mässan vid Sankt Knuts högtidliga skrinläggning, den 25 juni 1170 i Ringsted S:t Bendts kyrka, efter Påve Alexander III:s helgonförklaring av Knut Lavard. Kyrkan i Ringsted är Knut Lavards gravkyrka och kring skrinet på högaltaret, som hans relikier vilade i, samlade sig folket för tillbedjan av Sankt Knut under medeltiden. Knut Lavards dödsdag, den 7 januari, är vårt gilles egentliga högtidsdag, även om vi numera firar den i ett veckoslut i anslutning till detta datum.

Knutsgillenas historia börjar alltså på 1100-talet. Då hörde Skåne, Blekinge och Halland till Danmark – vårt gamla fosterland. Knutsgillenas äldre historia fram till 1658 var alltså Dansk. Därav har vi fortfarande den Danska flaggan i vårt flaggarrangemang här ovan oss.

Genom århundradena har gillena förändrat både innehåll och inriktning. Tidvis har de varit förbjudna, många av dem försvann på 1500-talet och några återuppstod igen på 1900-talet. Gillena har en oerhört spännande och omfattande historia. I årets Högtidstal börjar jag med att ge en kort introduktion i Knutsgilletts speciella vokabulär.

Vad betyder ordet gille?

Gille är från början ett germanskt ord och kan stå för sammankomst, till exempel dryckesgille, en förening, en frivillig sammanslutning, samfund eller skrå men betyder också betalning, ersättning. De tidigaste gillena hade en karaktär av skyddsgillen som gav medlemmarna rättsligt skydd för sina näringar. På den tiden fanns inga lagar som skyddade den enskilde. I köpmansgillena var de ekonomiska intressena i fokus. Även kvinnor kunde vara medlemmar och tjänstefolket ingick också i gemenskapen.

Vi ser bevis på Knutsgillen, i många danska och skånska städer ända från 1100-talets slut. När gillena växte fram knöts de till Kungen med ett kungligt skyddshelgon som symbol (Vi kommer att sjunga Kungssången till maten för att hedra...). Gillets första skyddshelgon Knut Lavard, var den första ålderman som nämns i skrifterna. Han var ålderman i Slesvig vid Danmarks södra gräns från 1100-talets mitt.

Vad är en ålderman?

En ålderman är en vald föreståndare för ett gille eller skrå. I äldre tider samlades åldermännen i regionerna för rådslag i viktiga allmänna angelägenheter. "Åldermannen i Knutsgillena hade att vara bröderna till hjälp och stöd när och var det behövdes, att presidera vid sammankomsterna och var också berättigad till vissa förmåner. (kanske därför som vår skattmästare inte finns med idag!) Utåt representerade han sitt gille."

År 1256 träffades 18 åldermän i Skanör och skapade gemensamma stadgar för Knuts-gillena. Denna sammankomst, som vi kallar Åldermannasynoden, har haft stor betydelse för gillenas historia.

Vad betyder då ordet synod?

Synod är från början ett grekiskt ord som betyder gemensamhetsväg, förening, sammankomst, företrädesvis i kyrkliga sammanhang. Många kyrkosamfund kallar sin styrelse eller sitt högsta beslutande organ synod.

I samband med den kyrkliga reformationen förbjöds "gillen och lag, av vad slag de vara må" 1526. De flesta Knutsgillena gick under men gillena i Lund, Malmö och Ystad överlevde liksom gillet i Flensburg. Dessa gillen omformades till att vara sällskapliga gillen.

1944 var ett stort år i Landskrona. Mitt under brinnande världskrig återinvigdes Knutsgillet i Landskrona, det första sedan 1500-talet. Totalt 100 män och 92 kvinnor recipierade det första året och det var nästan lika många år 1945, en del av dessa söner och döttrar till de som recipierade 1944. Det var inte lätt att komma med. På den tiden var receptionsavgiften 10 kr för herrar och 5 kr för damer. 10 för de stora och fem för de små... (För herrar mellan 18 och 21 år var den 5 kr.)

Bland de främsta initiativtagarna märktes gilletts första åldermän, borgmästare August Munck af Rosenschöld och direktör Sven Nordengren som båda var medlemmar i Lunda-gillet sedan många år tillbaka. De hade inte svårt för att väcka intresse hos ett antal av Landskronas ledande personligheter, vilka senare bildade det första styrande rådet. Personligheter - ja, det var mycket diskussioner om hur det skulle vara och inte vara, även inför öppen ridå på högtidsstämorna.

En viktig händelse 1956 var 700-årsjubileet av Åldermannasynoden i Skanör då sju åldermän med bisittare träffades. Stor vikt fästes vid att gillena skulle hålla kontakt med varandra och gästa varandras högtidsstämmor och andra aktiviteter. Man beslutade också att hålla 800-årsjubileum 2056!

Under åren som gått efter det stora jubileet 1956 har åldermännen samlats vid ett par tillfällen och kommit överens om att gemensamt lösa en del gemensamma problem. Den 7 september 1996 i Skanör - på 740-årsdagen, här i Landskrona i samband med vårt 60-års jubileum 2004 och år 2006 på 750-årsdagen åter i Skanör - har åldermännen samlats för åldermannasynod precis som förr. Många frågor har behandlats och många betydelsefulla beslut har fattats.

Inge!

Rosenschöld, Weibull och Tranchell

Ja, ja, Widar var ju inte precis en mästare i ceremoniell

Åge Lundström, konsul Friberg och Aulin

En ceremonimästare som använde sin stav likt en maskin

Och mellan Nordengren och Wihlborg utbröt en verbal fight år femtio-ett

Under ett antal år spelades detta upp som gilletts egen operett

Många är de Åldermän som för alltid i vårt gille skrivit sin historia

Rosenschöld, Nordengren, Sandström, Bengtson, Kinberg, Grönvall - på alla lyser en säll-synt klar gloria.

Dock finns här ikväll en nestor som jag särskilt vill hylla.

Ålderman Inge Stoltz, i 11 år har du gillet med din närvaro synts för-gylla.

(gå ner till Inge) (be honom ställa sig upp)

Inge!

Jag tror det var 1983 eller möjligtvis 1984 som jag första gången besökte gillet som gäst.

En kul grej tyckte jag – men en stor del av kvällen tillbringade jag tillsammans med en gillesbroder och en fickplunta.

Åren gick och så kom Klenodbevararen med som gäst och det gjorde med automatik att upptågen blev allt vildare.

Något år försökte vi få med oss resterna av supén hem som nattamad och något år tror jag inte vi kom hem alls...

1992 blev vi så äntligen gillesmedlemmar, dock med förhinder. En av recipienderna hade vi glömt på toaletten...

Året därpå blev vi frälsta, fick vår uppenbarelse – Inge var Ceremonimästare och kon-takten var ett faktum.

En kontakt som jag unnar alla – att få finnas i Inges närhet, få del av vingslagen, tempoväxlingarna, de ständigt nya idéerna och ha förmånen att få vara med när det skapas något – det är livets mumma!

Som Ålderman har du inte bara bevarat det gamla utan kreerat allt det nya!

Adventsmässan bär ditt signum, Papegoyeskjutningen med snapsar, hattar och god mat har du förfinat och Högtidsstämman med bal har genomgått en varsam renovering till allas fromma.

Låt mig även ge ett extra beröm till vår fantastiska knutsbok som du initierade...

Finns det då inget negativt att säga om denne man?

Nej – eller snarare ja, han har ju en förmåga att ha fingrarna i syltburken hela tiden! men dock inte för att lägga sig i utan snarare för att ge support...

Tack Inge för allt du bidragit med inte bara för gillet utan många gånger även för mig personligen. Du är en hyvens kille! – skulle egentligen sagt gubbe men du bär din ålder med heder – eller vad säger ni?

Som f.d. Krönikör har man koll på vad som sagts under åren;

2003 sa Broder Inge såhär i samband med Högtidsstämman;

”för att kunna skapa framtiden måste vi ha förankring i historien”

Min uppgift blir att föra dina tankar och visioner vidare samtidigt som jag utvecklar gillet utifrån mina och Styrande Rådets tankegångar. En intressant utmaning!

Aldrig har så få gjort så mycket för så många. Ja, detta uttryck kan användas med styrka och kraft på båda dig Inge och Britt. Ni har gjort en fantastisk insats och fört Sankt Knuts gille i Landskrona in i 2000-talet.

Stort tack för din insats och jag tycker att vi sätter Inge ner och att vi ställer oss upp och ger Broder Inge en jätteapplåd!

Gillet's f.d. ceremonimästare poliskommissarie Gunnar Bolin:

Gunnar, du har som gillet's femte ceremonimästare varit en värdig efterträdare till dina företrädare. Du har ställt upp i alla lägen - när vi varit lite uppskruvade inför högtids-dagen har det alltid hörts, med lugn stämma; ”det fixar jag”. Jag vill rikta ett stort tack för de insatser du har gjort för Gillet. Du är en mjuk klippa att luta sig mot när vinden blåser åt fel håll...

(gå upp och sätt dig)

Till Styrande Rådet och våra Tjänstemän vill jag också rikta ett stort tack för all support i samband med nyordningen. Vi skall nu föra traditionen vidare och jag känner mig trygg tillsammans med er. Att dessutom få förmånen att som förste Ålderman i vårt gille ha en gillssystem med i Styrande Rådet, känns alldeles speciellt inspirerande. Det visar att Gillet lever i nutid! Jag önskar Dig Camilla lycka till...

Förste Åldermannen i det uppväckta Landskronagillet var borgmästare och nu är det äntligen dags – efter 64 år tar en ny borgmästare vid. Jag känner stor glädje och är ytterst hedrad av uppdraget ...

Vid installationen av ny Ålderman i Laholm 2006 sa tillträdande Åldermannen Arne Mårtensson såhär: ”Att bli Ålderman är det finaste man kan bli...”

Jag kan inte mer än hålla med!

Lennart Söderberg
Ålderman